

GEORGE GENOIU

„Teatrul de toate zilele“

Absența, cu rare excepții, a criticului teatral din librării e, azi, acum, aproape de domeniul amintirii: iată, editurile îl cultivă realmente cu interes, culegerile de cronici intră ritmic sub tease (remarcabile în această ordine de idei, sint volumele semnate de N. Carandino, Ion Cocora, C. Cubleșan, Romulus Diaconescu, Mira Iosif, St. Oprea, Valentin Silvestru ș.a.); criticii în spoță i se recunoaște, în felul acesta, statutul de profesie, dreptul, ca să zic așa, de a colabora la istoria culturii naționale. Profesioniștii cronicii dramatice și-au învins timiditatea ce-i reținea, în acest cîmp, în colțul rudei sărace, se dovedesc, va să zică, harnici, au reușit, în fine, a ridica vălul de pe un fenomen viu, aflat astăzi într-o mișcare prodigioasă: teatrul românesc.

Așadar, unul dintre volumele de critică teatrală este și **Teatrul de toate zilele** (titlu ce nu diferă decît puțin de cel al cărții Mirei Iosif, **Teatrul nostru cel de toate serile**), iscălit de George Genoiu (Editura „Junimea“, 1980). Tip laborios, cu observația mai lentă, dar acută, rareori fastidioasă, autorul dovedește a fi urmărit în spectacolele comentate (v. secțiunea a doua, „Spectacole“, cu cea mai mare întindere în măr) „teatrul teatral“ (v. „Gînduri despre teatru“, s.cap. „Cultură și metodă“). Pe George Genoiu îl interesează, prin urmare, diferența specifică a artei scenice, latura practică a dramaturgiei, valoarea literară traductibilă, readusă, adică, din ideea generală, în conturul reprezentării. Problema e aceea a teatrului dintotdeauna: cît din evenimentul obiectiv, ales și susținut așa de literatura dramatică, devine real (în scenă), sosind adică dincolo de aceasta, grație, ca să spun astfel, mașinării de reprezentare a autorilor de spectacol (regizori, interpreți, scenografi ș.a.). Chestiunea l-a preocupat, zice G. Genoiu, și pe I. L. Caragiale (cap. cit.), care a și optat, primul la noi, pentru „teatrul teatral“.

Așa stînd lucrurile, e limpede de ce autorul nostru va și manifesta, în cronicile sale (la **Muntele**, de pildă, la **Danton**, **O scrisoare pierdută**, **Caligula**, **Excursia** ș.a.), un susținut interes tocmai pentru linia realizării scenice, abilitatea sa în notarea demersurilor interpretative (actoricești, regizorale) fiind oricum evidentă. Și nu e, de aceea, surprinzător (cronicarul este și dramaturg!) că, amintind de contribuția criticii la dezvoltarea

teatral romănesc, autorul subliniază tocmai capacitatea acesteia de a recepta ipoteza regizorală novatoare, metafora scenică, semnificația subtextului, inovația scenografiei, actoria plurivalentă.

Atît în „gîndurile despre teatru“, cît și în cronicile alese la constituirea acestui volum, George Genoiu afirmă un crez constant privind teatrul modern, încercînd să practice o critică pe măsură.

A. I. BRUMARU

MIHAELA
TONITZA-IORDACHE

„Despre joc“

Subintitulată „probleme ale mime-sisului în arta jocului“, cartea Mihaelei Tonitza-Iordache este de fapt un concentrat și util studiu despre *estetica interpretării*. Nu este, așadar, o carte despre *arta actorului*, decît într-un chip secundar; adevăratul obiectiv al autoarei îl constituie fixarea unui concept actual de estetică a jocului, anume „actorul în libertate“. Termenul constant de referință este *Paradoxul despre actor*, spectaculos reconsiderat. În locul unui program sau al unui manifest, Mihaela Tonitza-Iordache prezintă, pe baza unui examen profund al celebrului text, întreprins din perspectiva actualității, o revoluție și urmările ei în gîndirea estetică despre actor. Analiza, foarte atentă și conținînd multe observații originale, tinde însă nu atît o reinterpretare a concepției lui Diderot despre teatru, cît o revalorificare, din unghi contemporan, a principiilor enunțate în *Paradoxul despre actor*. Nu se caută modernitatea, ci este descoperită modernitatea filosofului iluminist francez, iar această operațiune are ca scop evidențierea unei radicale mutații estetice. Iradierile teoriei lui Diderot sînt descoperite în texte cu caracter filosofic, în evoluția artei spectacolului și a tehnicilor interpretative, astfel încît *Paradoxul despre actor* devine, în planul gîndirii estetice despre teatru, o veritabilă plăcă turmantă. Bună cunosătoare a fenomenului teatral contemporan, Mihaela Tonitza-Iordache evidențiază regăsirea (uneori aparent accidentală) a soluțiilor propuse cîndva de Diderot și, subliniindu-le importanța și „productivitatea“, le reintegrează actualității. Aplicînd rezultatele analizei la experiența teatrului românesc, Mihaela Tonitza-Iordache reface, din această perspectivă, istoria gîndirii noastre teatrale, într-un capitol ce poate deveni o lucrare independentă.

Mircea IORGULESCU